

การพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*
DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT OF NEWLY ORDAINED MONKS
TRAINING OF DHAMMAGAYA MONASTERY, KLONG LUANG DISTRICT,
PATHUM THANI PROVINCE

พระมหาวิรัตน์ พลทตฺโต, พระครูสังฆวิริยกิจ (ระพิน พุทธิสารโ)

Phramaha Virat Palatatto, Phrakrusanghaviriyakij (Raphin Buddhisar)

วัดพระธรรมกาย, ปทุมธานี

Wat Phra Dhammakaya, Pathum Thani

Corresponding Author E-mail: pravirat072@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะ และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักธรรมเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบบสอบถามที่ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.944 จากกลุ่มตัวอย่าง 162 รูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านเจตคติ ด้านคุณลักษณะ ด้านพฤติกรรม ด้านความสามารถ และด้านความรู้ ตามลำดับ 2. หลักการบริหาร 4M ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สามารถทำนายได้ร้อยละ 86.2 และหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 33.5 และ 3. การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 1. ฉันทะ เน้นการปลูกฝังความรักในพระธรรมวินัยผ่านกิจกรรมที่เสริม

แรงจูงใจภายใน มีพระอาจารย์ต้นแบบ และใช้เทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้ 2. วิริยะ มุ่งสร้าง ความพากเพียรด้วยการวางแผนหลักสูตรชัดเจน มีวินัย และจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง 3. จิตตะ ส่งเสริมความเอาใจใส่ผ่านการวางแผนเป้าหมายร่วม การฝึกสมาธิ และกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจให้ใฝ่รู้ในธรรมะ 4. วิมังสา พัฒนาการคิดวิเคราะห์ และการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงการอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ การอบรมมีความครบถ้วนทั้งด้านจิตใจ ระเบียบวินัย และปฏิบัติธรรมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา; การบริหารจัดการ; การอบรม; พระนวกะ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the management efficiency of newly ordained monks training, 2. To study the factors affecting the management efficiency of newly ordained monks training, and 3. To present the Dhamma principles application for promoting the management efficiency of the newly ordained monks training at Wat Phra Dhammagaya, Klong Luang District, Pathum Thani Province. The research methodology was the mixed research methods. The quantitative research was conducted by collecting data using a questionnaire with a reliability value of 0.944 from 162 samples who were monks. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 10 key informants and analyzed by descriptive content interpretation.

results were found that: 1. The overall efficiency of the management of the training of newly ordained monks at Wat Phra Dhammagaya, Khlong Luang District, Pathum Thani Province was at the highest level, ranked by the average values as follows: attitude, characteristic, behavior, ability, and knowledge, respectively. 2. The 4M's management principle affected the management efficiency of the newly ordained monks training at Wat Phra Dhammagaya, Khlong Luang District, Pathum Thani Province, with a predictable score of 86.2 percent, and the 4 Iddhipada principle jointly predicted 33.5 percent. 3. The application of the 4 Iddhipada principle for promoting the management efficiency of the newly ordained monks training at Wat Phra Dhammagaya, Khlong Luang District, Pathum Thani Province was

at a high level. It consisted of 1. Chanda; emphasizing the cultivation of love for the Dhamma-Vinaya through activities that enhanced internal motivation and having a model teacher. and use technology to enhance learning 2. Viriya; aimed to create perseverance by planning a clear curriculum, having discipline and organizing continuous practice activities 3. Citta; promoted attentiveness through setting shared goals, practicing meditation and activities that inspired a desire to learn about Dhamma 4. Vimamsa; developed analytical thinking and evaluates results regularly to improve training effectively, resulting in training that was complete in terms of mind, discipline and sustainable Dhamma practice.

Keywords: Development; Management; Training; Newly Ordained Monks

บทนำ

พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาประจำชาติไทย ซึ่งมีขนบธรรมเนียมและมีประเพณีที่สืบทอดกันมา ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่เคารพสักการะ และเป็นผู้นำจิตใจ เกิดการบวชของบุคคลในพระพุทธศาสนาเป็นพระภิกษุขึ้นจนถึงปัจจุบัน จนเกิดเป็นประเพณีที่ชาวพุทธพออายุครบ 20 ปี ก็จะต้องบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

การอบรมพระนวกะเป็นกระบวนการสำคัญในการรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ซึ่งมีรากฐานตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระอุปัชฌาย์และพระอาจารย์มีบทบาทในการถ่ายทอดพระธรรมวินัยและวัตรปฏิบัติ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2529) เพื่อให้พระนวกะสามารถดำรงตนในสมณเพศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นำไปสู่การธำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไปพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยอาศัยคุณสมบัติความบริสุทธิ์ ความเสียสละ และความมีสติปัญญา แนะนำสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติชอบ ในการดำรงชีวิตมาโดยตลอด ส่วนในด้านสังคมก็ได้แนะนำ สั่งสอน และสร้างจิตสำนึก นำทางสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจ สั่งสอนให้มนุษย์มั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ว่า เป็นผู้ฝึกฝนพัฒนาให้มีวิสัยแห่งการพัฒนาได้อย่างสูงสุด โดยอาศัยการศึกษาอบรม (สิทธิ์ บุตรอินทร์, 2533)

แม้ในปัจจุบันการบวชจะมีหลากหลายวัตถุประสงค์ แต่ปัญหาความหละหลวมในพระวินัยยังคงเป็นสิ่งที่ต้องเผชิญ จึงจำเป็นต้องเน้นการอบรมอย่างเข้มข้นและจริงจัง โดยมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคม เช่น การนำเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดีย และแอปพลิเคชันมาใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงการบูรณาการ

ความรู้สมัยใหม่เข้ากับหลักธรรม เพื่อให้พระนวกะเข้าใจและประยุกต์ใช้ธรรมะได้อย่างเหมาะสมในชีวิตจริง (สิทธิ์ บุตรอินทร์, 2533)

การอบรมนี้ไม่เพียงมุ่งพัฒนาองค์ความรู้ทางธรรม แต่ยังปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และบทบาทในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณแก่ประชาชน ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยอย่างยั่งยืน พระสงฆ์และสามเณรส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจพุทธธรรมอย่างลึกซึ้งและสภาพสังคมปัจจุบัน จึงสื่อสารกับประชาชนได้ไม่เต็มที่ ทำให้ความสัมพันธ์เป็นแค่พิธีกรรม การที่พระสงฆ์เข้าใจธรรมะ สังคมและมีทักษะสื่อสารสำคัญต่อการเป็นผู้นำจิตวิญญาณ โดยเฉพาะในยุคที่เศรษฐกิจและสังคมมีปัญหา คนต้องการที่พึ่งทางใจ พระนวกะควรได้รับการอบรมทั้งธรรมะ สังคมและการสื่อสารอย่างรู้เท่าทัน เพื่อสร้างศรัทธาและเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง ป้องกันวัตถุนิยมและงมงายในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารประสิทธิภาพการบริหารจัดการอบรมพระนวกะที่วัดพระธรรมกายมีความสำคัญมาก

ผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการบริหารนี้เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพพระนวกะให้มั่นคง แข็งแรง ยั่งยืน พร้อมภาคภูมิใจในสมณะเพศ และทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักธรรมเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ พระนวกะที่จำพรรษาในวัดพระธรรมกาย จำนวน 272 รูป (สำนักงานวัดพระธรรมกาย, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จำนวน 162 รูป

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1. ผู้ปฏิบัติโครงการพระนวกะ จำนวน 5 รูป 2. พระนวกะ จำนวน 2 รูป 3. นักวิชาทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม แผนกธรรม วุฒิการศึกษาทางธรรมแผนกบาลี แบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี ตามหลักทฤษฎี 4M ได้แก่ 1. ด้านคน (Man) 2. ด้านเงิน (Money) 3. ด้านวัตถุ (Material) และ 4. ด้านการจัดการ (Management) ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านพฤติกรรม ด้านคุณลักษณะ และด้านเจตคติ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) จากกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α -coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.944 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) อธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีแบบ Stepwise เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว

ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่ส่งผลประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม

สมรรถนะหลัก 5 ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้	4.59	0.39	มากที่สุด
2. ด้านความสามารถ	4.63	0.42	มากที่สุด
3. ด้านพฤติกรรม	4.63	0.40	มากที่สุด
4. ด้านคุณลักษณะ	4.71	0.39	มากที่สุด
5. ด้านเจตคติ	4.81	0.34	มากที่สุด
ภาพรวม	4.68	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้ 1. ด้านเจตคติ ($\bar{X}=4.81$) 2. ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=4.71$) 3. ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.63$) 4. ด้านความสามารถ ($\bar{X}=4.63$) และ 5. ด้านความรู้ ($\bar{X}=4.59$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

2.1 ปัจจัยหลักการบริหาร 4M สามารถทำนายการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สามารถทำนายได้ร้อยละ 86.2 ดังนี้ ด้านวัตถุดิบ ทำนายได้ร้อยละ 54.6 ด้านเงิน ทำนายได้ร้อยละ 41.9 และด้านการจัดการ ทำนายได้ร้อยละ 34.6 ตามลำดับ

2.2 ปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายความมีการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 33.5 พบว่า ด้านวิริยะ ความพากเพียร สามารถทำนายได้ร้อยละ 16.7

ด้านวิมิงสา ความไตร่ตรอง สามารถทำนายได้ร้อยละ 16.0 และด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ สามารถทำนายได้ร้อยละ 12.2 ตามลำดับ

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

3.1 การประยุกต์ด้านฉันทะ สรุปได้ว่า การปลูกฝังฉันทะในพระนวกะเป็นหัวใจของการอบรม โดยเน้นสร้างความรักในพระธรรมวินัย ผ่านการศึกษา ปฏิบัติสมาธิ และการรักษาศีลในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีพระอาจารย์ต้นแบบให้คำแนะนำ ใช้หลักสูตรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ช่วยส่งเสริมแรงบันดาลใจ ทำให้พระนวกะมุ่งมั่นในวิถีพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

3.2 การประยุกต์ด้านวิริยะ ความพากเพียร สรุปได้ว่า การอบรมพระนวกะเน้นสร้างวิริยะและความพากเพียร ด้วยหลักสูตรที่มีระเบียบชัดเจน สนับสนุนโดยพระอาจารย์และพระพี่เลี้ยง มีกิจกรรมฝึกปฏิบัติสม่ำเสมอ เช่น การทำวัตร เจริญภาวนา และการติดตามประเมินผล ส่งเสริมความอดทน มุ่งมั่นในพระธรรม หลักสูตรออกแบบให้สอดคล้องพระพุทธศาสนา เสริมสร้างคุณค่าความเพียรอย่างยั่งยืน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3.3 การประยุกต์ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ สรุปได้ว่า การอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกายเน้นสร้างเป้าหมายร่วมผ่านคำแนะนำจากพระอาจารย์ พัฒนาจิตใจด้วยสมาธิ ปลูกฝังไตรสิกขา ส่งเสริมวินัย ใฝ่รู้ และความมุ่งมั่น พร้อมระบบติดตามผลและการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพพระนวกะ

3.4 การประยุกต์ด้านวิมิงสา ความไตร่ตรอง สรุปได้ว่า การอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกายมุ่งพัฒนาตนเองผ่านการประเมินและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ การอภิปราย และการทำสมาธิ พร้อมการให้คำแนะนำจากพระอาจารย์และระบบติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเข้าใจธรรมะ การทำงานร่วมกัน และคุณธรรมสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า พระนวกะมีเจตคติที่ดีและศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีความมุ่งมั่นรับคำสอนอย่างถูกต้อง พร้อมพัฒนาตนเองด้วยทัศนคติเชิงบวก เห็นคุณค่าของการสร้างพระนวกะคุณภาพเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา พระพี่เลี้ยงมีคุณลักษณะภาวะผู้นำทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการรักษาพระธรรมวินัยและดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขา พร้อมทั้งมี

ความรู้ในการประยุกต์หลักธรรมแก้ปัญหาสังคมร่วมสมัยอย่างเหมาะสมมีเมตตาและเอื้ออาทรต่อพระนวกะอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งมีความสามารถในการสอนและถ่ายทอดความรู้ โดยบูรณาการพุทธวิธีการสอนกับศาสตร์สมัยใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ เมธีวรฉัตร (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมต้องประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ โดยมีระบบสรรหาและพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย ที่เน้นการสร้างคนดีอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. หลักการบริหาร 4M สามารถทำนุบำรุงการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของวัดพระธรรมกายได้ถึงร้อยละ 86.2 สะท้อนถึงความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างชัดเจนระหว่างการบริหารทรัพยากรกับผลลัพธ์ของการจัดการ โดยเฉพาะด้านวัตถุดิบ (Material) ที่วัดพระธรรมกายจัดเตรียมอย่างครบถ้วน ทั้งหนังสือ ตำรา สื่อมัลติมีเดีย และสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นำไปสู่บรรยากาศแห่งการพัฒนาอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนการบริหารบุคลากรอย่างมีคุณภาพ เช่น พระพี่เลี้ยงและพระอาจารย์ที่มีภาวะผู้นำและจิตวิญญาณแห่งธรรม ส่งเสริมให้พระนวกะพัฒนาตนตามพระธรรมวินัยได้อย่างมั่นคง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิสุทธาสนันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร) (2557) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา พบว่า การบริหารแบบ 4M เพื่อเสริมความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการโครงการอบรมพระนวกะวัดพระธรรมกายสะท้อนความเป็นระบบในทุกมิติด้านบุคลากร (Man) มีการวางแผนพัฒนาและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง บุคลากรมีความรู้ธรรมะและทักษะการสอน และสร้างแรงบันดาลใจ สอดคล้องกับพระมหาอำนาจ ปวฑฒโน (2556) เน้นบูรณาการการศึกษาพระปริยัติธรรมให้สอดคล้องกฎหมายและระเบียบสำนักเรียน เพื่อพัฒนาศาสนทายาทอย่างยั่งยืน ด้านการเงิน (Money) มีการจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใส เน้นคุณภาพอุปกรณ์ สื่อ และกิจกรรมเสริมทักษะ สนับสนุนการอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากังวาล ธีรธมโม (2557) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด พบว่า ความโปร่งใสในการบริหารการเงิน สำนักปฏิบัติธรรม ด้านการจัดการ (Management) วางระบบอย่างมืออาชีพ ชัดเจนในเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัด พร้อมแบ่งหน้าที่ลดความซ้ำซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินงานราบรื่นและคล่องตัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ) (2557) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบ

การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 พบว่า การบริหารเชิงนโยบายและการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเป็นระบบ 2. หลักอิทธิบาท 4 มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการอบรมพระนวกะวัดพระธรรมกาย โดยสามารถ ทำนายได้ร้อยละ 33.5 แสดงถึงบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จ โดยเฉพาะฉันทะ (ความตั้งใจ) วิริยะ (ความพากเพียร) จิตตะ (ความเอาใจใส่) และวิมังสา (การคิดวิเคราะห์) วัดได้นำหลักนี้มาปรับใช้ร่วมกับระบบบริหารที่เป็นมืออาชีพ ส่งผลให้การอบรมมีคุณภาพ และยั่งยืน ฉันทะสะท้อนความสุขและภาคภูมิใจในการพัฒนาพระนวกะ วิริยะเป็น แรงผลักดันที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จิตตะเน้นความรับผิดชอบและการติดตามพัฒนาการ อย่างใกล้ชิด ส่วนวิมังสาช่วยในการประเมินและปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบ

3. การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการบริหารจัดการการอบรม พระนวกะของวัดพระธรรมกาย อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก อภิปรายได้ดังนี้ หลักฉันทะ หรือความพอใจในการทำงาน มีผลอย่างมากต่อ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการอบรมพระนวกะที่วัดพระธรรมกาย เมื่อผู้บริหารและ บุคลากรรักและศรัทธาในบทบาทของตน จะปฏิบัติงานด้วยความใส่ใจ ตั้งแต่การวางแผน จัดกิจกรรม ไปจนถึงติดตามผลการอบรมอย่างจริงจัง ความพอใจนี้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เนื้อหา วิธีสอน และบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สร้างความร่วมมือและความสามัคคี ในทีม ส่งผลให้การอบรมมีความต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับงานของพระมหาวิเศษ กนตมโม (2564) ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงาน ของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี พบว่า ฉันทะ คือ ใจรักและความสมัครใจในการ บริหารงานที่มุ่งหวังความสำเร็จและพัฒนางานเสมอ หลักจิตตะ หรือความเอาใจใส่ในงาน เป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการอบรมพระนวกะวัดพระธรรมกาย ความใส่ใจ สะท้อนจากการเตรียมเนื้อหาและปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับแต่ละคน พร้อมติดตาม ความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ผู้มีจิตตะสอนด้วยความตั้งใจจริงและเห็นคุณค่าการเติบโต ของพระนวกะ ทั้งสติปัญญาและจริยธรรม ความภูมิใจนี้เป็นแรงจูงใจให้ทุ่มเทยิ่งขึ้น จิตตะ ยังกระตุ้นให้พัฒนาวิธีการอบรมให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับ งานวิจัยพระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยะทสฺสี) (2557) วิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาเพื่อเยาวชน พบว่า ที่เน้นฝึกทักษะสอนและปลูกจิตสำนึกบทบาทพระสงฆ์ ต่อสังคมเพื่อเสริมแรงจูงใจเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง หลักวิริยะ หรือความพากเพียร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความต่อเนื่องและประสิทธิภาพในการอบรมพระนวกะวัด พระธรรมกาย ความพากเพียรสะท้อนจากความอดทนในการถ่ายทอดความรู้ การหาวิธี ใหม่ ๆ เพื่อความเข้าใจ และการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง แม้เผชิญข้อจำกัดด้านเวลา ทรัพยากร หรือความเข้าใจที่แตกต่างกัน วิริยะผลักดันให้การอบรมเป็นไปอย่างมั่นคงและ

ยังยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของธารง บัวศรี (2567) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับพระนวกะ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักคำสอนพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและการปฏิบัติที่ถูกต้องของพระนวกะอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของ วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยสรุปความรู้ที่ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างภาพที่แสดงองค์ความรู้จากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถขยายความเพิ่มเติมประสิทธิภาพการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะของ วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ดังนี้

1. ด้านความรู้ การอบรมพระนวกะที่วัดพระธรรมกาย มีหลักสูตรทฤษฎีและปฏิบัติ ปรับตามพื้นฐานแต่ละรูป ใช้สื่อทันสมัย ถ่ายทอดโดยพระอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ พร้อมส่งเสริมการค้นคว้า กระบวนการเรียนรู้ยึดหลักอิทธิบาท 4 โดยเฉพาะฉันทะที่เน้น

ตั้งใจฝึกฝนตนเองอย่างมีเป้าหมาย ส่งเสริมความรู้เป็นพลังแห่งการเรียนรู้ ทำให้พระนวกะมีความรู้ลึกและมั่นคงในธรรมอย่างแท้จริง

2. ด้านความสามารถ การพัฒนาพฤติกรรมพระนวกะเน้นสํารวมกาย วาจา ใจ ผ่านการฝึกสมาธิ เจริญสติ และเคร่งครัดในพระวินัย ปลุกฝังทิริ-โอตตปปะอย่างมั่นคง กิจกรรมกลุ่มและเครือข่ายช่วยส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกและพฤติกรรมดีอย่างยั่งยืน ความวิริยะในการอบรมเพิ่มศักยภาพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 อย่างรอบด้านช่วยพัฒนาทักษะปฏิบัติและภาวะผู้นำทางธรรม ทำให้พระนวกะมีคุณธรรมและทักษะครบถ้วน เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีคุณภาพ

3. ด้านพฤติกรรม การพัฒนาพฤติกรรมพระนวกะที่สงบ สงี่ยม และน่าเลื่อมใส สะท้อนการอบรมที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักความเอาใจใส่ในการฝึกฝนตนเองอย่างตั้งใจ มีวินัย และสม่ำเสมอ พระนวกะจึงประพฤติตนตามสมณเพศอย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างดี แก่สังคม การเอาใจใส่อย่างจริงจังเป็นหัวใจความสำเร็จ สอดคล้องกับการประยุกต์อิทธิบาท 4 ที่ช่วยให้พระนวกะมีพฤติกรรมงดงาม มีสติ และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างน่าเลื่อมใสสืบไป

4. ด้านคุณลักษณะ การอบรมพระนวกะวัดพระธรรมกายมุ่งเน้นปลุกฝังวินัย ความรับผิดชอบ และจิตสาธารณะ ผ่านกิจกรรมระบบ ช่วยพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ พระอาจารย์ส่งเสริมการตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจธรรมะลึกซึ้ง มีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมฝึกปฏิบัติช่วยให้พระนวกะนำธรรมไปใช้จริง การบริหารจัดการอบรมใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นแกนขับเคลื่อน สร้างพระนวกะให้เติบโตทั้งจิตใจ บุคลิกภาพ และจริยธรรม พร้อมเป็นกำลังสำคัญสืบทอดพระพุทธศาสนาอย่างมีคุณภาพ

5. ด้านเจตคติ การอบรมพระนวกะวัดพระธรรมกายเน้นหล่อหลอมเจตคติ ที่ถูกต้องต่อเพศสมณะ ผ่านการบวชและปฏิบัติธรรมตามหลักสูตรที่เป็นระบบ ฝึกบทบาทกิจของสงฆ์และเข้าใจพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้ง โดยใช้แรงบันดาลใจจากพระอาจารย์และต้นแบบ พร้อมกิจกรรม สื่อ และเทคโนโลยีส่งเสริมการเรียนรู้ มีระบบพี่เลี้ยงดูแลต่อเนื่อง การบริหารจัดการอบรมประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างทัศนคติที่สงบ สว่าง และสร้างสรรค์ เป็นรากฐานพระภิกษุที่มีคุณธรรมและพร้อมรับใช้สังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านความรู้ วัดพระธรรมกายควรเสริมอบรมพระสงฆ์ด้านพุทธวิธีและศาสตร์สมัยใหม่ เพิ่มทักษะใช้เทคโนโลยีและวิธีสอนให้ทันยุคสมัยและตรงความต้องการพระนวกะ
2. ด้านความสามารถ วัดพระธรรมกายควรพัฒนาหลักสูตรอบรมผสมผสานพุทธวิธีและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดความรู้และตอบโจทย์ความต้องการพระนวกะยุคปัจจุบัน
3. ด้านพฤติกรรม วัดพระธรรมกาย ควรมีนโยบายการฝึกอบรมและสร้างโอกาสให้พระนวกะได้ฝึกฝนและเรียนรู้การปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัยและหลักไตรสิกขา
4. ด้านคุณลักษณะ วัดพระธรรมกาย ควรมีนโยบายส่งเสริมให้พระนวกะได้รับการฝึกฝนทั้งในด้านวิชาการและการปฏิบัติจริง
5. ด้านเจตคติ วัดพระธรรมกาย ควรมีนโยบายฝึกอบรมและสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านความรู้ วัดพระธรรมกาย ควรมีการจัดระบบการติดตามผลการอบรมและการประเมินผลการเรียนรู้ในการปรับปรุงการอบรมให้เหมาะสมกับความต้องการของพระนวกะ
2. ด้านความสามารถ วัดพระธรรมกาย ควรฝึกอบรมทักษะการสอนและการสื่อสารการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและมีความเหมาะสม
3. ด้านพฤติกรรม วัดพระธรรมกาย ควรมีการจัดการอบรมที่มุ่งเน้นให้พระนวกะสามารถเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันได้
4. ด้านคุณลักษณะ วัดพระธรรมกาย ควรมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลสำหรับการสอนและการเรียนรู้ เนื้อหาทางพระธรรมวินัยให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย จัดทำคู่มือหรือสื่อการเรียนการสอน
5. ด้านเจตคติ วัดพระธรรมกาย ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความศรัทธาและการรับคำสอน การจัดกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจให้พระนวกะได้เรียนรู้หลักธรรมจากพระอาจารย์หรือผู้มีประสบการณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการอบรมพระนวกะต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้และการเข้าใจหลักธรรม
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาภาวะผู้นำในพระนวกะเพื่อสร้างความเชื่อมโยงในพระพุทธศาสนา

3. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาทัศนคติและความเชื่อมั่นในศักยภาพของพระนวกะของวัดพระธรรมกาย
4. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ทัศนคติและมุมมองของพระนวกะต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน
5. ควรวิจัยเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการอบรมพระนวกะในวัดพระธรรมกาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- ธำรง บัวศรี. (2567). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับพระนวกะ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 435-448.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยะทสสี). (2557). *ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อเยาวชน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธาจารย์ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร). (2557). *การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ). (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2529). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- พระมหากังวาล ธีรธมโม. (2557). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเศษ กนตธมโม. (2564). *พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาอำนาจ ปวทุมโน. (2556). *การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานวัดพระธรรมกาย. (2567). *สถิติพระภิกษุจำพรรษา ประจำปี 2567*. สืบค้น 13 กันยายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/mUYHP>
- สิทธิ์ บุตรอินทร์. (2533). *พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อานนท์ เมธีวรฉัตร. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4. *วารสารบัณฑิตปริทรรศน์*, 7(2), 172-183.